

'Zulmü ve dehşeti anlama çabası benimki'

Defne Suman'ın yeni romanı "Kahvaltı Sofrası"; saklanan kimlikleri, aile sırlarını ve büyük bir aşkı konu alıyor. Romanda, geçmişten bugüne taşınan sırların ardındaki toplumsal gerçeğin peşine düşen Suman, tıpkı Milan Kundera gibi 'Hayat ancak hafızaya düştüğü zaman anlam kazanır' diyor. Suman'la romanını konuştuk.

ERAY AK

erayak@cumhuriyet.com.tr

Kahvaltı Sofrası her şeyden önce bir aile romanı. Aile için "küçük hapis-haneler" denir. Romanda kurduğunuz ilişkiler ağı da bu "küçük hapis-hane" tanımına yerli yerinde oturuyor. Nedir aile kavramının bu anlamda bize söylemek istediği? Dahası siz, roman özelinde ne anlatmak istiyorsunuz bu aile ilişkileriyle?

■ Bakın, bu soruya yanıt vermeden önce bile "Şimdi ailem ne diyecek?" diye düşünüyorum! Komik değil mi? İşte böyle bir hapis-hane aile. İnsanı kendisi olmaktan alıkoyan toplumun en küçük birimi. Klişe ama doğru. En özgür aile bile çocuğun bireyselliğinin önüne set çekiyor. Bilmeden, istemeden ve hatta çocuğun mutluluğu için bir adım attığını düşünerek... Ailem ne der, kaygısından özgürleşmeden birey olamıyoruz. Öte yandan insanın doğasında bir bütüne aidiyet ihtiyacı var. Bu antropolojik bir gerçek. Bu ihtiyaç bireysellik ihtiyacından önde geliyor. Yani ilk önce onun tatmin edilmesi gerek. Biraz çelişkili gibi ama özgür bireylerin sırtlarını dayayabileceği sağlıklı aidiyetler geliştirmesi önemli. Ben tam da bu gerilimi anlatmak istedim Kahvaltı Sofrası'nda.

■ "Dedeler yaşar torunlar yazar" diye bir söz vardır. Özellikle kimlik ve göç gibi meseleler söz konusu, bu çoğu zaman geçerli bir kural oluyor. Kahvaltı Sofrası'nda nasıl işliyor bu?

■ Kundera'nın bir sözü vardır: "Hayat ancak hafızaya düştüğü zaman anlam kazanır." Bence de insanın yaşadığı anı anlamlandırması imkânsız bir şey. Bu sebeple göç ya da kimlik gibi meselelerin üzerinde düşünmeye başlamamız ancak hareket durulup tor-

Defne Suman'ın kitabının en dikkat çeken yanlarından biri kadın hâkimiyetinde örülmüş bir dünyayı anlatması. Büyük aşklar da genetik bir miras gibi aktarılan meseleler de hep kadın merkezli ilerliyor Kahvaltı Sofrası'nda.

tular dibe oturduktan sonra mümkün oluyor. Bunun için de en az iki neslin yetişmesi gerekiyor sanırım. Kahvaltı Sofrası'ndaki büyükanne de bir zamanlar İstanbul'a gelmiş ama nereden gelmiş, neden gelmiş, niye dayısının yanında kalmış, anası babası neredeymiş gibi kayıplara dair soruları sormak için torunların kırk yaşına varması ve kendilerini tanıma çabasına girmesi gerekmiş.

■ Kimlik üzerine düşündüğünüzü önceki romanlarınızdan biliyoruz. Kahvaltı Sofrası'nda da "kimlik arayışı" ya da "yitirisi" merkeze aldığınız konulardan biri. Nedir buraya sizi çeken?

■ Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde okudum ve sonra orada

yüksek lisans yaptım. Kıymetli hocalarımız bize bireyin içindeki toplumu görmeyi öğretti. Bu, benim altın bileziğim oldu. Sonrasında sosyoloji alanında çalışmadım ama insan ilişkilerinden toplumu okumayı sürdürdüm. Etnik, dini, millî, cinsel, toplumsal, sınıfsal tüm kimliklerimiz sonradan inşa edilmesine rağmen biz onları kanımızda taşıdığımız değişmezler olarak algılama eğilimindeyiz. İnsan zihninin düştüğü bu yanılsama bana daima ilginç gelmiştir. Uzak bir ülkede tek başımayken birden hafızamı kaybetsem benden geriye kalan kişi kimdir? Bu soru beni her seferinde kimliklerin ters yüz edildiği kurgulara çağırıyor.

■ Kimlik meselesinden bahsetmiş-

ken bu yitirilerin ya da unutulmaların edebiyatımızda kapladığı alandan da konuşalım isterim. Yeterince işleniyor mu bu konu sizce ya da işlendi mi?

■ Türk edebiyatında Doğulu-Batılı kimliği üzerine çok yapıt verildi. Yitirilerin küllerinden yeni ve iyi bir şey çıktığına inanıyorum. Öte yandan yası tutulmamış diğer kayıplara değinen edebiyat henüz tedirgin bir yerde duruyor. Kahvaltı Sofrası'na ilham veren Ayfer Tunç öyküsünü de içeren Murathan Mungan'ın Bir Dersim Hikâyesi gibi eserlerden söz ediyorum. Dersim, Ermeni kıyımı, Rumların ülkeden kovulması, Kıbrıs harekâtı, Madımak katliamı gibi olayların ruhumuzda açtığı yarayı unutarak geçiştiremeyeceğimiz kesin. Edebiyatımızın görevi toplumu iyileştirmek midir peki? Elbette değildir. Ben zulmü ve insanın kötülüğe yatkın doğasını örneklediği için bu olayların etrafında düşünüp duruyorum. Zulme tanıklık edenlerin yaşadığı dehşet kuşaktan kuşağa aktarılıyor. Zulmü ve dehşeti anlama çabası benimki. Yani bugünü, şimdini.

■ Bu türden "kimlik" meseleleri, aile gündemine de gelmez genelde. Birer "sır" olarak kalır, tıpkı Kahvaltı Sofrası'nda olduğu gibi... O nedenle öğrenilmesi, yazılması da zordur. Özel bir çalışmanın olup olmadığını merak ediyorum bu konuda. Dolayısıyla romana nasıl hazırladığınızı soracağım...

■ Aileler özellikle intihar, cinayet ve akıl hastalığı konularında çok sır saklıyor. Birkaç yıl önce Kanada'daki bir üniversitenin üç yıllık psikolojik danışmanlık programına katılmıştım. Bu programda, aile tarihçesi çalışmanın metodunu öğrendik. İnsan zihninin ağır travma ya da yitirisi sonrasında unutmaya nasıl meylettiğini ve aile sırlarının bir kuşaktan diğerine hangi yollarla, hangi formlarla aktarıldığını öğrendik. Kendi ailemizin hikâyesini yeniden yazdık. Bu çalışma benim içime üç romanın tohumunu attı. Emanet Zaman, Yaz Sıcağı ve Kahvaltı Sofrası'nı sadece ailelerin değil, bu çağrının sırlarına dokunan bir üçleme gibi de düşünebiliriz. Yası tutulmamış yitirilerin, unutulmaların hikâyesi.

"DİŞİ ANLATIYI KADINDAN BEKLEMELERİ GEREKMEZ"

■ Romanın en dikkat çeken yanlarından biri kadın hâkimiyetinde örülmüş bir dünyayı anlatması. Büyük aşklar da genetik bir miras gibi aktarılan meseleler de hep kadın merkezli ilerliyor Kahvaltı Sofrası'nda. Baskın karakterlerin kadın oluşu, hikâyeye nasıl bir katkı sağlıyor sizce? Dahası, kadın merkezli bir hikâyeye anlatmak, eriliğin her yanı kapladığı dünyamızda nasıl bir farklılık öne sürüyor?

■ Bu, isteyerek ya da metne bir katkı sağlasın diye özellikle başvurduğum bir yöntem değil. Ben bir >>>